

Ønske, at man, førend man gik ind paa en fast Lønningreform, tog under Overveelse, om man ikke kunde undvære endel af de offentlige Latin-skoler eller dog kunde omdanne endel af dem i den Retning, flere Lærere havde antyndet, og om der ikke i det Hele kunde gjøres Forandringer med Hensyn til de Fordringer, der stilles til Opdragelse ved Universitetet og altsaa i Bestemmelserne for de lærde Skolers Virksomhed og saa fremdeles; der kunde jo være meget Mere at tage i Betragtning. Jeg ønsker ogsaa paa en Maade en organisk Forbindelse mellem Skolerne, men man kan komme til en saadan Forbindelse paa mange Maader. Man kan komme til den paa den Maade, at man indretter en Skole, som er beregnet paa at give hele Folkets Ungdom en almindelig Fordannelse, som passer for danske Børn, og saa oven paa denne Skole, uafhængig af den, senere hen bygge andre Skoler f. Ex. Latinskoler. Men jeg er bange for, at mange af dem, der føre Ordet for en Organisation af hele Skolevæsenet, ere inde paa den Løfte, at examen artium skal være det Formaal, hvortil det Hele skal arbejde hen, og at de derefter ville organisere Skolerne nedefter, saa at man paa den Maade vilde komme til at gøre Almuekolen til Latinskolens nederste Klasse, der forberedte til en Middelskole, som igjen forberedte til den egentlige Latinskole. Organisationen kan udvortes set komme til at tage sig nogenlunde ens ud, og dog beror det ganske paa, hvilken Betragtning, der er den levende hos dem, som skulle udføre denne Organisation, hvordan den skal komme til at virke. Hvis det blev den sidste Betragtning jeg nævnte, der kom til at være den raadende og det er jeg bange for, hvis vi i dette Dieblit fik en Organisation, saa vilde jeg kun kunne betragte det som meget ubeløbt. Thi hele Folkets Undervisning vilde da komme til at staa som en Forberedelse til examen artium, hvorved alle de, der ikke naaede saavidt, vilde blive betragtede som nogle, der vare faldne fra undervejs og ikke havde naaet til det Maal, der var Maalet for al Undervisning herhjemme. — Vil man overveie alle disse Ting, er jeg enig med det ærede Medlem for Kjøbenhavns 2den Valgkreds i, at det vilde være ubilligt at lade Udjunkerne vente, til det Alt var afgjort, og kunde man derfor finde en Form, hvorunder man imidlertid kunde høde noget paa deres flette Lønninger, vilde jeg anse det for heldigt, for at man kunde faae saamegen mere Tid til at overveie den samlede Organisation. Naar man saa var kommen til et Resultat derom, kunde man tage fat paa at fastsætte Lønningerne. Det er klart, at Lønningerne først kunne fastsættes, naar man er paa det Rene med, hvad Arbejde der skal gjøres, hvorledes Skolerne skulle være indrettede.

Brix: Der som man skulde følge det ærede Medlem paa alle de forskjellige Punkter, han har

bragt paa Omtale, vilde det vist blive en temmelig endeløs Forhandling, thi det er ikke blot bestemte Forslag med Hensyn paa det Bestaaende, men det er en hel Række af Udfigter, han har aabnet for os, og som endogsaa ere af den Natur, at han selv indrømmede, at der slet ikke kunde være Tale om at gjennemføre dem. Jeg skal derfor kun holde mig til de Hovedpunkter, han omtalte. Det første Punkt var — og det er jo en Anskuelse, som jeg ganske vist veed er kommen frem mange Gange —, at man skulde overlade Hoveddelen af Undervisningen til den private Industri, og altsaa nedlægge en hel Del af Stats-skolerne samt overlade til de private Skolebestyrere at besørge det eller i alle Tilfælde indskrænke Klassernes Antal. Jeg maa tilføje, at jeg i den Henseende har en fuldstændig modsat Mening af den, det ærede Medlem har. Jeg veed nok, at det er en gammel Theori, som er kommen til os fra England, at Staten skal blande sig saa lidt som muligt i en Masse Forhold og overlade næsten Alt, hvad der ikke hører til det absolut Nødvendige, til de Private, men jeg tror virkelig ogsaa, at denne Anskuelse har vist sig paa mange Maader ikke at holde Stik, og det i selve det Land, hvorfra den er udgaaet. Man er der kommen bort fra den paa mange Punkter, idet det vel har vist sig, at de Private kunne gjøre endel, men dog ikke udføre det paa den Maade og i det Omfang, som naar Staten tager sig af det. Naar vi nu altsaa her vilde tage det Punkt, det ærede Medlem omtalte, nemlig Forholdet mellem Statskoler og private Skoler, vil jeg ogsaa der tilføje, at uagtet jeg selv til en vis Grad er Bestyrer af en privat Skole, er jeg dog ingenlunde nogen Under af den private Skole i nogen større Udstrækning. Der er saamange Forhold forbundne dermed, som gjøre, at den vanskelig kan naae sit Maal, og det fyldest virkelig kun store Opoffrelser, særegen Dygtighed og særegne Forhold, at det har medført saa faa Misligheder heri Kjøbenhavn, som Tilfældet har været. Det ligger i Sagens Natur, at en privat Skole først og fremmest maa være indrettet paa at kunne betale sig. Naar man vil undersøge, hvad der fordres af Skolerne for virkelig at kunne præstere Alt, hvad der fordres, maa man se hen til alle de Fordringer, der stilles i Henseende til Skolebygning, Skolemateriel, Lærere, som jo ved de private Skoler ere lønmede under al Kritik, saaledes at, hvis det var den eneste Vej for Lærerstand at gaa til private Skoler, vilde denne Stand efterhaanden ikke kunne eksistere. Den vilde ubeløkkende komme til at bestaa af Folk, der kun som Nødhjælp og med meget ringe Forberedelse søgte denne Vej, der ingen Udfigt, ingen Fremtid aabnede for dem, der betraadte den. En saadan Ordning vilde efter min Mening medføre Tilintetgjørelsen af en virkelig dygtig Lærerstand; men bortset derfra, saa tag alle de Omkostninger, der maa medgaa, naar man